

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Лектор - МЕЛЬНИК-ШАМРАЙ Вікторія Вікторівна
org_vvm@ztu.edu.ua
0961105812 (viber/WhatsApp)

Практичні - МЕДВІДЬ Олександр Володимирович

Лекцій - 16

Практичних - 16

форма контролю - екзамен

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми здобуття вищої освіти	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100
Для здобувача заочної форми здобуття вищої освіти	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	48	48
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	12	12
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій	до 10	до 10
Разом за виконання завдань поточного контролю	60	60

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	6	6
Виконання та захист лабораторних робіт	42	42
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	48	48

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача денної форми здобуття вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань модульного контролю 1	10	-
Виконання завдань модульного контролю 2	25	-
Виконання завдань модульного контролю 3	5	-
Виконання завдань підсумкового контролю	-	40
Разом за виконання завдань модульного та підсумкового контролю	40	40

Індивідуальні самотійні завдання

Здобувачі вищої освіти обирають одне із запропонованих індивідуальних завдань:

1. Аналіз процедури ОВД конкретного виду діяльності. Завдання: обрати вид планованої діяльності (на вибір студента):

- видобування корисних копалин;
- будівництво або реконструкція гідротехнічної споруди;
- будівництво вітрової або сонячної електростанції;
- розміщення полігону ТПВ.

Далі проаналізувати:

- Чи підлягає діяльність процедурі ОВД (з обґрунтуванням).
- Які етапи процедури ОВД є обов'язковими.
- Які компоненти довкілля зазнають найбільшого впливу.
- Потенційні екологічні ризики.

2. Формування фрагмента звіту з оцінки впливу на довкілля. Завдання: для обраної планованої діяльності підготувати один структурний розділ звіту з ОВД (на вибір):

- оцінка впливу на водні ресурси;
- оцінка впливу на ґрунти та надра;
- оцінка впливу на атмосферне повітря;
- оцінка впливу на біоту.

Розділ має містити: опис вихідного стану; характеристику можливих впливів; обґрунтування значущості впливів; пропозиції щодо пом'якшення негативних наслідків

3. Робота з Єдиним реєстром оцінки впливу на довкілля. Завдання: з використанням Єдиного реєстру ОВД: знайти один реальний кейс ОВД. Проаналізувати його структуру (повідомлення, звіт, громадське обговорення, висновок). Визначити сильні та слабкі сторони поданого звіту. Сформулювати власні рекомендації щодо його вдосконалення.

Індивідуальні самотійні завдання

4. Моделювання громадського обговорення в процедурі ОВД. Завдання: розробити сценарій громадського обговорення планованої діяльності, який включає наступні елементи:

- Короткий опис проєкту.
- Перелік основних екологічних питань для обговорення.
- Позиції зацікавлених сторін (громада, замовник, орган влади, експерти).
- Узагальнення зауважень і пропозицій громадськості.
- Висновки щодо врахування громадської думки.

5. Аналіз та моделювання процедури стратегічної екологічної оцінки. Обрати документ державного планування (на вибір студента або за погодженням з викладачем), наприклад:

- стратегія розвитку територіальної громади;
- генеральний план населеного пункту;
- програма комплексного відновлення територій;
- регіональна програма охорони довкілля;
- план управління водними ресурсами басейну річки.

На основі обраного документа:

- Визначити, чи підлягає документ процедурі стратегічної екологічної оцінки (з посиланням на законодавство).
- Проаналізувати цілі та завдання документа з точки зору потенційного впливу на довкілля та здоров'я населення.
- Ідентифікувати можливі значущі екологічні впливи на: земельні ресурси та ґрунти; поверхневі та підземні води; біорізноманіття та природоохоронні території; клімат і якість атмосферного повітря.
- Оцінити альтернативи реалізації документа (у тому числі «нульову альтернативу»).
- Запропонувати заходи з попередження, зменшення або компенсації можливих негативних впливів.
- Сформулювати рекомендації щодо екологізації документа державного планування.

Індивідуальні самотійні завдання

6. Підготовка проєкту Звіту про стратегічну екологічну оцінку. Обрати (або отримати від викладача) умовний або реальний документ державного планування, наприклад:

- детальний план території;
- програма використання та охорони земель громади;
- план управління прибережною захисною смугою;
- програма розвитку меліоративних систем;
- план управління водними ресурсами локального рівня.

На основі обраного документа підготувати проєкт Звіту про СЕО, що містить такі розділи:

- Коротка характеристика документа державного планування.
- Зв'язок документа з іншими планами та програмами.
- Опис поточного стану довкілля та тенденцій його змін.
- Характеристика екологічних проблем, актуальних для території.
- Оцінка ймовірних впливів на: ґрунти та землі; водні ресурси; біорізноманіття; клімат та атмосферне повітря; здоров'я населення.
- Аналіз альтернатив, у тому числі «нульової».
- Заходи з попередження, зменшення та мінімізації негативних впливів.
- Пропозиції щодо моніторингу реалізації документа.

Оформлення індивідуального завдання

Індивідуальне завдання виконується українською мовою у вигляді письмової роботи обсягом 4–6 сторінок (без додатків) на аркушах формату А4. Текст друкується шрифтом Times New Roman, розмір 14 pt, міжрядковий інтервал 1,5, абзацний відступ 1,25 см, вирівнювання по ширині. Поля: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Робота повинна містити: титульну сторінку, зміст, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел (не менше 10), додатки (за потреби). Титульна сторінка нумерується без зазначення номера. Таблиці та рисунки нумеруються в межах розділів, мають назви та обов'язкові посилання в тексті. Джерела оформлюються відповідно до ДСТУ 8302:2015. Робота повинна бути виконана самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності.

**Дедлайн здачі - 01.12.2026 р на
org_vvm@ztu.edu.ua**

Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля

Тема 1

На сьогодні механізм оцінки впливу на довкілля в деяких варіаціях застосовують в усіх розвинених країнах світу. Його розробили на зламі 60-х і 70-х рр. ХХ ст. у Сполучених Штатах Америки насамперед через те, що саме ця країна внаслідок історичних умов найперша зіткнулася зі значними негативними наслідками неконтрольованої господарської діяльності для довкілля і здоров'я населення.

Позитивний досвід США перейняла й Європа. Уже в середині 80-х рр. XX ст. була прийнята Директива Ради ЄС 85/337/ЕЕС про оцінку впливу на довкілля певних державних і приватних проєктів, яка з кількома етапами змін і до сьогодні регламентує механізм ОВД для країн Європейського Союзу

У 90-х роках ХХ ст. на рівні Європейської економічної комісії були розроблені дві регіональні конвенції – **Конвенція Європейської економічної комісії ООН про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті (Конвенція Еспо)** і про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя щодо питань, що стосуються довкілля (**Оргуська конвенція**).

В Україні діяла пострадянська модель ОВД. Ця модель характеризується двома основними рисами з точки зору процесу прийняття рішення:

- ✓ Двоетапна процедура ОВД
- ✓ Дозвільний характер процедури ОВД

Успадкована з часів СРСР процедура ОВД полягала у поетапному проведенні двох різних процедур: **оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) та державної екологічної експертизи (ДЕЕ)**. ОВНС та ДЕЕ проводились лише для об'єктів підвищеної екологічної небезпеки, перелік яких затверджений Кабінетом Міністрів України. Власне екологічна експертиза традиційно розглядалась як форма попереджувального екологічного контролю.

Практична реалізація права громадськості брати участь у розробленні ОВНС на належному рівні не забезпечувалася. Інвестори і розробники ОВНС не розцінюють громадськість як суб'єкта, який може позитивно вплинути на якість проектних документів, і в кращому випадку зводять вимоги законодавства щодо участі громадськості до їх формального виконання із використанням усіх можливих прогалин у нормативних актах для зведення можливості реальної участі до мінімуму

Такаж ситуація спостерігалася при прийнятті документації на державну екологічну експертизу Мінприроди та його територіальні підрозділи не перевіряли, чи процедури участі **громадськості реально мали місце**, а лише вимагали підтвердження факту опублікування Заяви про екологічні наслідки діяльності. Змісту такої заяви особливої уваги теж не приділялося. В результаті **громадськість була позбавлена доступу до інформації** про основні умови планової діяльності та заходи щодо зменшення її впливу на довкілля, описані у ОВНС, вже не говорячи про реальну можливість якось на них впливати.

Дана система оцінки впливу мала низку суттєвих недоліків (законодавчого і практичного характеру), які спричинили порушення Україною своїх міжнародних зобов'язань за **Оргуською конвенцією та Конвенцією Еспо**. Рішення про порушення Україною вимог цих конвенцій неодноразово приймалися відповідними органами конвенцій.

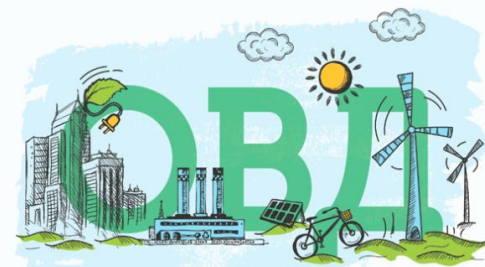

Відсутність чітких процедур доступу до інформації, проведення громадського обговорення, врахування думки громадськості у процесі прийняття рішення, доведення такого рішення до відома громади, а також формальне і часто помилкове тлумачення існуючих норм призводили до обмеження доступу до інформації, порушення прав громадськості на участь у процесі прийняття екологічно значимих рішень та порушення права на безпечне для життя та здоров'я довкілля загалом

23 травня 2017 року Верховна Рада України прийняла довгоочікуваний Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Цим законом Україна відмовилася від радянської моделі оцінки впливу планованої діяльності на навколишнє середовище – державної екологічної експертизи – і перенесла у національне правове поле стандарти європейської моделі оцінки впливу на довкілля.

Популярний коментар
до Закону України
«Про оцінку впливу на довкілля»

Виконання міжнародних зобов'язань України, ґрунтуються на наступних документах:

- ✓ Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Організація Конвенція) ратифікована Законом України № 832-XIV від 06.07.1999 р.
- ✓ Конвенція про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті (Конвенція Еспо) ратифікована Законом України № 534-XIV від 19.03.1999 р.
- ✓ Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Протокол про СЕО) ратифікований Законом України № 562-VIII від 01.07.2015 р.
- ✓ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угода про асоціацію) ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 р.
- ✓ Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства ратифікований Законом України № 2787-VI від 15.12.2010 р.
- ✓ Директива про ОВНС (85/337/ЄЕС): Директива 97/11/ЄС, Директива 2003/35/ЄС, Директива 2009/31/ЄС та Директива 2011/92/ЄС.
- ✓ Директива 2001/42/ЄС.

Цей **Закон** встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Переваги законопроекту:

- ✓ Оцінка наслідків для довкілля і здоров'я людини та розробка заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля планованої діяльності
- ✓ Участь громадськості та порядок врахування її результатів
- ✓ Відкритість документації для бізнесу та громадськості на всіх етапах процедури ОВД, що зменшує корупційні фактори при прийнятті рішень
- ✓ Чітка та прозора для інвестора процедура здійснення оцінки впливу та отримання висновку з ОВД
- ✓ Визначений перелік видів діяльності, які вимагають здійснення ОВД
- ✓ Європейська модель ОВД, що забезпечує наближення до законодавства ЄС та виконання вимог міжнародних угод
- ✓ Врегульована процедура транскордонної оцінки впливу на довкілля в разі наявності такого впливу, в тому числі діяльності, яка здійснюється за межами України

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) - це процедура, що передбачає:

- 1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля відповідно до Закону;
- 2) проведення громадського обговорення відповідно до Закону;
- 3) аналіз уповноваженим органом відповідно до Закону інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;
- 4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу;
- 5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності відповідно до Закону;
- 6) під час здійснення оцінки впливу на довкілля уповноважений територіальний орган, або - уповноважений центральний орган проводить консультації щодо звіту з оцінки впливу на довкілля з іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до їхніх повноважень з питань, що стосуються довкілля.

Оцінка впливу на довкілля здійснюється з дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, з урахуванням стану довкілля в місці, де планується провадити плановану діяльність, екологічних ризиків і прогнозів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, потужності та видів сукупного впливу (прямого та опосередкованого) на довкілля, у тому числі з урахуванням впливу наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності або розглядається питання про прийняття таких рішень.

ПРОЦЕДУРА ОВД

Метою ОВД є надання тим, хто приймає рішення, інформації, яка дозволяє включити питання охорони довкілля у процес прийняття рішення щодо схвалення, відхилення чи зміни проекту, плану чи діяльності, які перебувають на стадії розгляду.

Завдання оцінки впливу на довкілля:

- ✓ попередження та запобігання шкоді довкіллю;
- ✓ забезпечення екологічної безпеки;
- ✓ охорона довкілля;
- ✓ раціональне використання природних ресурсів;
- ✓ відтворення природних ресурсів;
- ✓ урахування державних, громадських та приватних інтересів при прийнятті рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля.

Суб'єктами оцінки впливу на довкілля є

- ✓ суб'єкти господарювання;
- ✓ органи державної влади;
- ✓ органи місцевого самоврядування;
- ✓ уповноважений центральний орган;
- ✓ уповноважені територіальні органи;
- ✓ інші органи виконавчої влади;
- ✓ Верховна Рада Автономної Республіки Крим;
- ✓ Рада міністрів Автономної Республіки Крим;
- ✓ органи місцевого самоврядування, громадськість;
- ✓ держава походження;
- ✓ зачеплена держава.

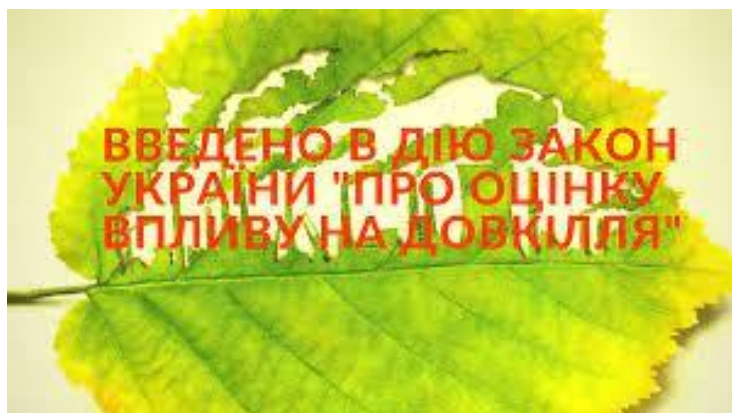
Принципи ОВД

- застосування ОВД як інструмент формування рішень на початкових етапах проектування і доступність на цих же етапах інформації щодо проектних рішень для громадськості;
- розгляд у взаємозв'язку технологічних, технічних, соціальних, природоохоронних і економічних показників проектних пропозицій;
- альтернативність проектних рішень, формування нових варіантів;
- відповідальність замовника (ініціатора) діяльності за наслідки реалізації проектних рішень.

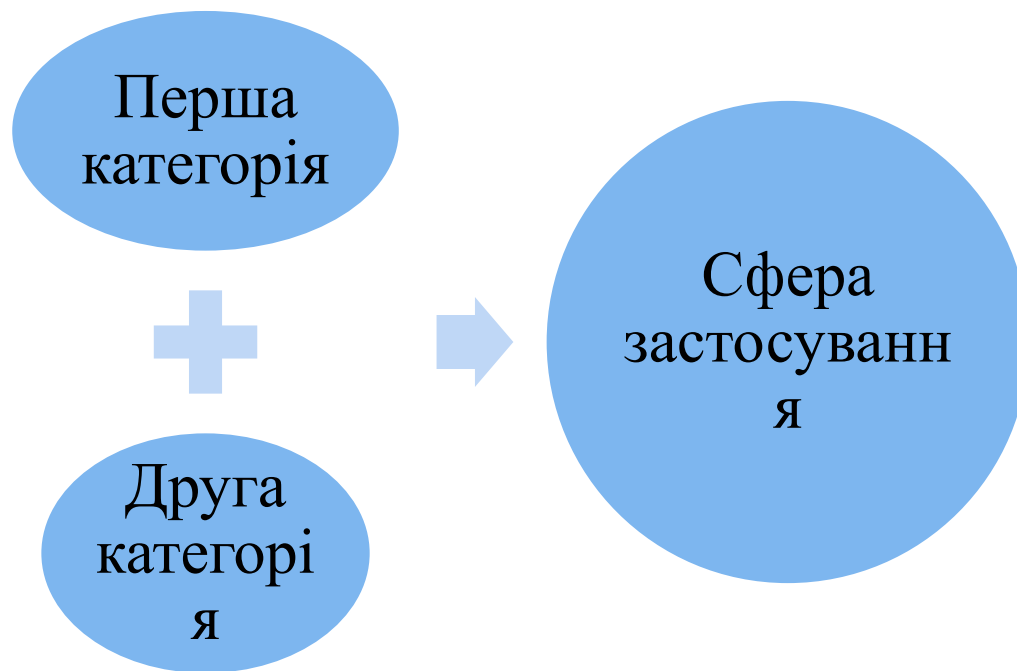
**Уповноважені органи влади, що приймають участь в процедурі оцінки.
Розмежування повноважень між центральним та територіальними
органами влади в процесі ОВД**

Закон про ОВД вміщує два переліки видів діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля, щодо яких вимагає проведення процедури ОВД до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Закон забороняє розпочинати будь-яку із цих видів діяльності без оцінки впливу на довкілля

Закон про ОВД вміщує два переліки видів діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля, щодо яких вимагає проведення процедури ОВД до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Закон забороняє розпочинати будь-яку із цих видів діяльності без оцінки впливу на довкілля.

Проекти із першого переліку або проекти першої категорії

Потенційно є більш небезпечними, і тому потребують підвищеної уваги. Проведення ОВД та надання висновку із ОВД щодо них належить до компетенції **Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства.**

Усі проекти із першого переліку також обов'язково аналізуються на предмет наявності підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля згідно з міжнародними зобов'язаннями України.

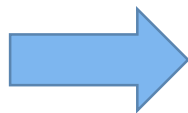
Проекти із другого переліку або проекти другої категорії

Проходять оцінку впливу на довкілля у департаменті/ управлінні, до сфери повноважень яких входять питання охорони довкілля, відповідної обласної державної адміністрації за місцем провадження планованої діяльності .

Крім того, закон дозволяє суб'єктам господарювання звертатися безпосередньо до Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства для проходження ОВД навіть щодо планованої діяльності, яка згідно з розподілом повноважень між уповноваженим центральним та територіальними органами могла би проходити процедуру на місці.

У період становлення інституту ОВД суб'єкти господарювання відають перевагу центральному органу, навіть коли планують діяльність із впливом місцевого рівня.

Позитивним наслідком такої ситуації є однакове і коректне застосування законодавства про ОВД у цих процедурах.

Негативним - значне навантаження на відділ ОВД Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства.

Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля

З метою здійснення своїх повноважень, уповноважений центральний орган та уповноважений територіальний орган можуть утворювати **експертні комісії** з оцінки впливу на довкілля, члени яких призначаються строком **на три роки**. Уповноважений центральний орган веде реєстр експертів, з числа яких можуть призначатися члени експертної комісії з оцінки впливу на довкілля.

Положення про експертну комісію з оцінки впливу на довкілля, кваліфікаційні вимоги до експертів та порядок ведення реєстру експертів з оцінки впливу на довкілля затверджуються уповноваженим центральним органом. На членів експертних комісій з оцінки впливу на довкілля поширюються вимоги Закону України "Про запобігання корупції".

У процесі оцінки впливу на довкілля забезпечується **своєчасне, адекватне та ефективне інформування громадськості.**

Усі документи, що створюються в ході процедури ОВД, в тому числі звіт із ОВД та інша документація, що подається суб'єктом господарювання є **відкритими**

Документи органів влади, що видаються в ході процедури, і усі документи, подані суб'єктами господарювання, за загальним правилом, є **відкритими**.

Учасники оцінки впливу на довкілля

- **Замовник** – юридична або фізична особа, що відповідає за підготовку документації по запланованій діяльності відповідно до нормативних вимог, що пред'являються до даного виду діяльності на екологічну експертизу.
- **Виконавець робіт з оцінки впливу на довкілля** – фізична або юридична особа, яка здійснює проведення оцінки впливу на навколишнє середовище, якому замовник надав право на проведення робіт з оцінки впливу на навколишнє середовище. Виконавець відповідає за повноту і достовірність оцінок, відповідність їх екологічним нормативам і стандартам. У процесі виконання ТЗ на ОВД виконавець проводить дослідження з оцінки впливу з урахуванням альтернатив проекту, цілей діяльності, способів їх досягнення і т. д., результатом яких є попередній варіант матеріалів з оцінки впливу, з яким замовник знайомить громадськість. Після аналізу зауважень громадськості та результатів громадських слухань виконавець готує остаточний варіант матеріалів з оцінки впливу. Остаточний варіант ОВД представляється на державну екологічну експертизу у складі іншої передпроектної та проектної документації. Можливо також проведення громадської екологічної експертизи.
- **Третій учасник ОВД – громадськість регіону.** У процесі оцінки впливу на довкілля забезпечується своєчасне, адекватне та ефективне інформування громадськості. Може включатися в процедурний процес на етапі подання первісної інформації та на етапах проведення ОВД. Брати участь у громадських слуханнях, громадських обговореннях.

- ✓ Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля,
- ✓ Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля,
- ✓ Інформація про висновок з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності (із зазначенням органу, номера та дати їх прийняття)

оприлюднюються шляхом розміщення на офіційному веб-сайті в мережі Інтернет уповноваженого територіального органу, на офіційному веб-сайті уповноваженого центрального органу із зазначенням дати офіційного оприлюднення документа.

Закон допускає виключення із цього правила, але такі ситуації мають бути обґрунтовані суб'єктом господарювання, і рішення про обґрунтованість обмеження доступу до окремої інформації приймається уповноваженим органом.

При цьому інформація, що стосується впливу на довкілля, у тому числі про кількісні та якісні показники викидів і скидів, фізичні та біологічні фактори впливу, використання природних ресурсів та поводження з відходами, є відкритою і доступ до неї не може бути обмежений

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) - призначена для виявлення характеру, інтенсивності і ступеня небезпеки впливу будь-якого виду планованої господарської діяльності на стан довкілля і здоров'я населення. Планова господарська діяльність включає в себе будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ

- 1) **вплив на довкілля** (далі - вплив) - будь-які наслідки планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів;
- 2) **громадськість** - одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи;
- 3) **планована діяльність** - планована господарська діяльність, що включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище; планована діяльність не включає реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, розширення, перепрофілювання об'єктів, інші втручання в природне середовище, які не справляють значного впливу на довкілля відповідно до [критеріїв](#), затверджених Кабінетом Міністрів України;
- 4) **уповноважений територіальний орган** - обласні, міські Київська та Севастопольська державні адміністрації (відповідний підрозділ з питань екології та природних ресурсів), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів;
- 5) **уповноважений центральний орган** - центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.